

*Тетяна Миколаївна Яблонська,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри західних і східних мов та методики їх навчання,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського», вул. Старопортофранківська, 34, м. Одеса, Україна*

ЗАСОБИ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Статтю присвячено проблемі мотивації та причинам її виникнення при вивченні студентами іноземної мови. Також у статті розглянуто основні засоби підвищення мотивації при вивченні студентами іноземної мови. Приділено ретельну увагу використанню рольових занять, занять-дискусій, занять-діалогів, визначено їх роль, позитивний вплив на студентів під час використання них на заняттях з іноземної мови, можливості імпровізувати, проявити творчі здібності, пропонувати власні рішення у різних нестандартних ситуаціях та наведено приклади.

Ключові слова: *мотив, засоби підвищення мотивації, рольові ігри, заняття-дискусії, заняття-діалоги.*

На сьогоднішній день об'єктивною потребою сучасного суспільства є не що інше, як пошук оптимальних шляхів підвищення мотивації при вивченні іноземних мов. Чим вище мотивація тих, хто навчається, тим більш плідним буде вивчення іноземної мови. Беручи до уваги статус іноземної мови як засобу спілкування та взаєморозуміння у світовому суспільстві, сучасна методика особливо підкреслює необхідність мотиваційних аспектів при вивченні іноземної мови. Актуальність цієї проблеми зумовлена пошуком засобів підвищення мотивації при вивченні іноземної мови на основі розглядання, що таке мотивація в цілому та які засоби її підвищення існують у сучасних методиках.

Проблема мотивації в навчанні стосується кожного предмета, що вивчається. Але особливо гостро вона виявляється саме під час вивчення іноземної мови. На початку вивчення іноземної мови у студентів, здебільшого, висока мотивація. Вони прагнуть висловлюватись іноземною мовою з однолітками, декламувати вірші або співати пісні, дізнаватися про різні країни. Але у процесі оволодіння іноземною мовою це ставлення студентів змінюється. На жаль, це часто призводить до розчарування. Головними причинами виступають «накопичення матеріалу» та подолання певних труднощів. Саме вони і заважають досягненню поставленої мети. Внаслідок цього у студентів зменшується мотивація, зникає активність, націлена на вивчення іноземної мови, знижується успішність, а пізніше виникає незадоволення не тільки собою, а, головним чином, станом вивчення іноземної мови.

Аналіз вітчизняної та західної літератури показав, що сьогодні немає єдиного погляду чи однастайного рішення цієї проблеми, а саме, що ж таке мотивація в цілому та мотивація навчальної діяльності, зокрема.

Сучасні психологи і педагоги однастайно висловлюють думку про те, що якість виконання діяльності та її результат залежать передусім від спонукання і потреб окремого індивіда, його мотивації, оскільки саме вона викликає цілеспрямовану активність людини, що, у свою чергу, визначає вибір засобів і прийомів, а також їх впорядкування з метою досягнення цілей. Тому мотивація виступає своєрідним «пусковим механізмом» будь-якої людської діяль-

ності (за І. О. Зимньою). Підтримує мотивацію реальний, поетапний і кінцевий успіх. Якщо успіху немає, то це неминуче призводить до згасання мотивації, що негативно позначається на виконанні діяльності.

Результати, які представлені в науковій літературі (А. А. Алхазішвілі, І. О. Зимня, О. О. Леонт'єв, Н. М. Симонова та ін.), засвідчують наявність значних проблем щодо забезпечення умов формування мотивації навчальної діяльності студентів. І, незважаючи на те, що сучасні як вітчизняні, так і зарубіжні психологи мають певні напрацювання в галузі теоретичних основ мотивації, загальних уявлень про її механізми, взаємозв'язок мотивації з навчальною діяльністю, а також її вплив на ефективність освоєння знань, проблема забезпечення цілеспрямованості формування мотивів у студентів залишається при цьому недостатньо розкритою.

Мотивація є однією з фундаментальних проблем як у вітчизняній, так і в зарубіжній психології. Її значущість для розробки сучасної психології пов'язана з аналізом джерел активності людини, спонукальних сил її діяльності, поведінки. Відповідь на питання, що спонукає людину до діяльності, який мотив, «заради чого» вона її здійснює, є основою її адекватної інтерпретації. Мотив – це те, що визначає, стимулює, спонукає людину до вчинення будь-якої дії. Основним методологічним принципом, що визначає дослідження мотиваційної сфери у вітчизняній психології, є положення про єдність динамічної та змістової сторін мотивації. Активна розробка цього принципу пов'язана з дослідженням таких проблем, як співвідношення смислу і значення (О.М. Леонт'єв), система відносин людини (В.Н. Мясіщев), інтеграція спонукань та їх смисловий контекст (С.Л. Рубінштейн), орієнтування в діяльності (П.Я. Гальперин) тощо.

Мета статті: виявити роль засобів підвищення мотивації при вивченні студентами іноземної мови.

Мотивація (від lat. «move» – спонукання до дії, динамічний процес фізіологічного та психологічного плану, який керує поведінкою людини, визначає його спрямованість, організованість, активність та усталеність; здібність людини задовольняти свої потреби у дії.

Пошук шляхів рішення цієї проблеми можливий в плані психологічних досліджень цього напрямку, де розглядаються психологічні основи мотивації. На думку І. О. Зимньої, мотив – це те, що пояснює характер певної мовленнєвої дії, тоді як комунікативний намір висловлює те, яку комунікативну ціль переслідує той, хто говорить, плануючи ту чи ту форму впливу на того, хто слухає. [1].

Дослідники встановили різноманіття мотиваційної сфери людини, її складну структуру. По-перше, на неї можуть впливати соціальні мотиви, які визначаються потребами суспільства. Вони складають у своїй сукупності зовнішню мотивацію, яка існує як широка соціальна і вузько особистісна мотивація. По-друге, на мотиваційно-спонукальну сферу людини може впливати і характер діяльності. Це так звана внутрішня мотивація, і її підвидом є мотивація успішності. Зовнішня і внутрішня мотивація можуть мати позитивний і негативний характер [3].

Розглянемо основні засоби підвищення мотивації у студентів під час вивчення іноземної мови. До них можна віднести рольові ігри, ігрові ситуації, заняття-дискусії, заняття-дебати, заняття-діалоги, наочні посібники, використання лінгвокраїнознавчого матеріалу.

Використання рольових занять у ході вивчення іноземної мови створює умови для вияву ініціативи, самодіяльності і творчості студентів. Рольові заняття надають кожному студенту право вибору ролі, дають змогу тренувати її, порівнювати себе з іншими особами, імпровізувати, пропонувати нестандартні рішення поставлених завдань.[2]

Для цих занять характерна незвичайна атмосфера, психологічно сприятливе середовище спілкування, що стимулює інтерес й активну роботу думки студентів; умови для вияву ініціативи й демонстрації найбільш яскравих сторін особистості. [4]

Теми рольових сюжетів можуть бути розроблені на основі реальних ситуацій зі студентського життя або з життя вишів, із літературних творів, ділових ігор, що базуються на матеріалі з дисциплін, які вивчаються.

Наведемо приклад фрагменту рольового заняття з лексикології англійської мови.

Module 1 “Wordbuilding”

Content module 1 “Words and their Classification”

Topic 3 “The Origin of English Words”

The Purpose of the Class is to form skills to differ in practice the meaning of the words in the context in the process of teaching training.

The Task of the Class is to define the peculiarities of the words; different spheres of their use; to define the vocabulary of the English language according to the spheres of their use and to represent expressive and emotional characteristics of the words.

During the study of the topic the students must know: the terminological vocabulary, the history of the origin of the English words and abbreviations.

be able: to differ formal and informal speech; to classify the vocabulary according various spheres of their use; to represent emotional and expressive characteristics of the words; to differ the classification of suffixes and prefixes and the types of wordbuilding.

ROLE PLAY

The main characters of the study are:

Opponents – is a group of participants, insisting on one or another point of view; observers is a tutor with a few assistants.

Three groups of participants prove the correctness of the opposite point of view.

Before the game the participants choose the necessary quotations, critical literature.

The first group proves that such words as rhetoric, hemisphere, dialectics, music, morphology, logics, hydrostatics, ethics, geometry, astronomy, ellipse, cylinder, theorem, hypotenuse are of Latin origin because

- all Latin words belong to the sphere of medicine and science. There are only some native Greek words. E.g. skeleton, phenomenon.

- Greek words came into the English language by means of the Latin language in the period of Renaissance and in majority they have Latin form.

- The quantity of Greek words in the English language is less than the quantity of the Latin words.

The second group proves that all these words are of Greek origin because

- at first, many prominent scientists, philosophers, writers, astronomers mathematicians and physicists such as Aristotelian, Hippocrates, Herodotus, Homer, Pifagor, Fales are from Greece.

- secondly, not all scientific words are only of Latin but also of Greek origin.

- thirdly, the main peculiarity of the Greek language is that it brought a great quantity of international words in the English language. E.g. barometer, lithography, telegraphy, diabetes, chronometer.

The third group proves that all these words are of Greek origin because

- such suffixes and prefixes as –hydro, - hemi, -y, -sis, -ic, -ics, -ist, -sy, -ism also came into the English language from the Greek language.

- not only Latin but Greek words came into the English language during the period of Renaissance. E.g. lexicon, myth, phrase, petal, analysis, catastrophe, cosmos, emphasis, physics, topic, diode, anode, cathode, commutator, electron, diagnosis, psychiatry, prophylaxes, creosote (cneimicalt).

- all philological terms such as homonym, synonym, antonym, lexicography are of Greek origin. The most important fact that it concerns the term philology which is exactly of Greek origin.

- by the way, people in the olden days were interested in antiquity. That's why it is possible to meet antique terms in the English language. E.g. comedy, drama, dialogue, epilogue, elegy, episode, monologue, mythology.

MONITORING QUESTIONS

1. Give the definition of the term “functional style”.
2. Give the definition of the term “informal style” and give some examples.
3. Describe the peculiarities of native words and give some examples.
4. Describe the difference between native and borrowed words.
5. Speak about the classification of Romanic borrowings.

6. Speak about the classification of Germanic borrowings.
7. Speak about the classification of suffixes and give some examples.
8. Speak about the classification of prefixes and give some examples.

Мета заняття-дискусії полягає в розширенні комунікативного аспекту заняття за допомогою використання полемічних засобів в організації пізнавальної діяльності шляхом включення їх у колективний пошук педагогічної істини. Заняття-дискусія – це заняття «відкритих думок», що дає студентам змогу відмовитися від стереотипу, формалізму, догми, що спонукає їх до творчості. Серед полемічних засобів особливу роль відіграють заняття-дискусія, заняття-діалог, заняття-дебати.

На наш погляд, цікавими є заняття-дискусії на теми: «It is not an easy task to be a good teacher». «Teaching is scarcely a profession». «Essential qualities of the teacher». «The teacher is a great artist». «Creative thinking and its role in modern life». До початку дискусії всі учасники заняття визначають критерії оцінювання діяльності керівника: уміння чітко формулювати запитання, підсумовувати перехідні моменти в обговоренні, активізувати пасивних студентів, припиняти занадто тривалі монологи, бути тактовним з усіма учасниками заняття, давати кожному змогу висловлювати власну думку.

Крім занять-дискусій використовуються заняття-діалоги.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зимняя И. А. Психологические аспекты обучения говорению на иностранном языке / Зимняя И. А. – М.: Просвещение, 1985. – 160 с.
2. Китайгородская Г. А. Активизация учебной деятельности / Г. А. Китайгородская. — Куйбышев : Изд-во КГУ, 1986. – 136 с.
3. Рогова Г. В. Методика изучения иностранным языкам в средней школе / Рогова Г. В., Рабинович Ф. М., Сахарова Т. Е. – М.: Просвещение, 1991. – 287 с.
4. Скалкин В. Л. Обучение диалогической речи (на материале английского языка) / В. Л. Скалкин. — К.: Радянська школа, 1989. — 158 с.

Татьяна Николаевна Яблонская,
доктор педагогических наук, профессор,
профессор кафедры западных и восточных языков и методики их обучения,
Государственное учреждение «Южноукраинский национальный педагогический
университет имени К. Д. Ушинского»,
ул. Старопортофранковская, 34, г. Одеса, Украина

СРЕДСТВА ПОВЫШЕНИЯ МОТИВАЦИИ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

На сегодняшний день поиски оптимальных способов усиления мотивации при изучении иностранных языков являются наиболее объективной потребностью в современном обществе. Современная методика принимает во внимание статус иностранного языка как средство общения и понимания в мировом обществе и подчёркивает необходимость мотивационного аспекта при изучении иностранного языка.

Проблема мотивации в образовании является наиболее насущной. Особенно это касается иностранного языка. С самого начала мотивация студентов высокая. Они хотят разговаривать на иностранном языке со сверстниками, декламировать стихи, петь песни и узнавать всё об иностранных государствах. Но отношение студентов к иностранному языку меняется, когда они начинают овладевать им. Главными причинами этого становятся накопление материала и преодоление трудностей. Эти факторы препятствуют достижению цели и снижают мотивацию студентов. Их активность исчезает и ухудшается учебный процесс.

Современные психологи и педагоги единогласно выражают свою точку зрения, что качество выполнения деятельности и её результат зависят от настроения, потребностей и мотивации отдельного индивида. В свою очередь это вызывает целенаправленную активность личности и определяет выбор способов и приёмов, способствующих повышению мотивации при изучении иностранных языков.

Такі способи підвищення мотивації студентів при вивченні іноземних мов, як ролеві ігри, заняття-дискусії, заняття-діалоги дозволяють кожному студенту вибирати роль і проработувати її. Вони також дають їм можливість імпровізувати, порівнювати себе з іншими персонажами і пропонувати нестандартні рішення. Заняття-дискусії та заняття-діалоги розвивають уяву студентів, мобілізують їх інтелектуальні здібності, сприяють їх незалежності та проявленню ініціативи.

Таким чином, на заняттях по професійним дисциплінам проработуються певні дії та студенти аналізують свої поступки, звертають увагу на свої здібності та можливості подолати труднощі, створюють та реалізують проекти свого професійного розвитку та досягають певного рівня свого зростання.

Ключові слова: мотив, способи підвищення мотивації, ролеві ігри, заняття-дискусії, заняття-діалоги.

Tetyana Mykolaivna Yablonska,
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor of the Department of Western and Oriental Languages and
Methods of their Teaching,
State institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky»,
Staroportofrankivska Str., 34, Odessa, Ukraine

MEANS FACILITATING A RISE IN MOTIVATION WHILE LEARNING A FOREIGN LANGUAGE

Nowadays the search of optimal means facilitating a rise in motivation while learning foreign languages is considered to be the most objective necessity in modern society. Contemporary methodology takes into consideration the status of a foreign language as a means of communication and understanding in the world society as well as emphasizes the necessity of the motivation aspect in foreign language study. The problem of motivation in education is burning, especially when dealing with a foreign language.

At the very beginning the students' motivation is high. They want to speak a foreign language with people of their age, to recite poems, to sing songs and to know everything about foreign countries. But the students' attitude towards the language changes when they start to master it. The accumulating of the material and overcoming of the difficulties become its main reasons. These factors impede the achievement of the purpose and reduce the student's motivation. Their activity disappears and the academic progress decreases.

Modern psychologists and pedagogues express a unanimous opinion that the quality of activity implementation and its result depend upon inspiration, needs and motivation of a particular individual, which, in its turn, arouses the person's purposeful activity and determines the choice of means and techniques assisting the motivation increase while studying foreign languages.

Such means of students' motivation increase while learning foreign languages as role-playing activities, class-discussions, class-dialogues allow each student to choose the role and train it. They also give them opportunities to improvise, compare themselves with the other persons and propose non-standard decisions. Class-discussions and class-dialogues develop the students' imagination, mobilize their intellectual capacities and make them independent and initiative.

Thus, the definite actions are elaborated at profession-oriented classes and the students analyze their doings, pay attention to their abilities and opportunities to overcome difficulties; they elaborate and realize projects of their professional development and achieve a certain level of this growth.

Key words: motive, means of motivation increase, role-playing activities, class-discussions, class-dialogues.

Подано до редакції 25.01.2016 р.

Рецензент: д.пед.н., професор А. М. Бозуш

УДК: 154.2+370.153+378.937

Лариса Григорівна Яновська,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри всесвітньої історії та методології науки,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського» вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, Україна

ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІСТОРІЇ НАВИЧОК ЕМОЦІЙНОЇ САМОРЕГУЛЯЦІЇ У ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

В статті розглядається питання формування у майбутніх учителів історії умінь та навичок саморегулювання свого емоційного стану в рамках семінарських занять курсу «Теорія та методика викладання історії» та під час проходження студентами педагогічної практики. В дослідженні розглянуто поняття напруженості емоційного стану вчителя в педагогічній діяльності, запропоновано основні педагогічні умо-